

OPERAPLUS.CZ

1. Operní panorama Heleny Havlíkové (355) – Dvkrát Ravel v operních studiích: Dítě a kouzla v ostravském, Španělská hodinka v pražském**21.02.2022 operaplus.cz - Helena Havlíková**

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadlo (9); moravskoslezské (7); Národní (7); divadla (6); operní (5); Ostravské (5); 12 (3); moravskoslezského (3); Národního (3); opery (3); Antonína (2); Divadle (2); Dvořáka (2); Jiřího (2); Myrona (2); opera (2); Ostrava (2); NDM; Ostravě; ostravská; ostravského

Základem jednoduché scény jsou tři stěny hodinářova krámků s dvojicí vysokých stojacích hodin upravených tak, aby se do nich nápadníci mohli

ukrýt – nohama ovšem muži stojí na podlaze a jejich vynucené cupitání, když mezkař s hodinami manipuluje, bylo zábavné. Na celou inscenaci však nevystačilo. Hybatelkou děje by měla být Conception, manželka hodináře, která jeden den v týdnu, kdy její manžel chodí seřizovat obecní hodiny na radnici, má hodinku pro sebe a své zálety. Anita Jirovská, která excelovala v monoopere Grigorije Frida Deník Anny Frankové, je sice pro part Ravelovy energické kokety vybavena jistou pěveckou technikou, ale pro roli Conception tak docela optimálním typem představitelky nebyla. S tenorovými tirádami básníka Gonzalva, jehož milenecké touhy se vybíjejí pohříchu spíše ve vzletných rýmech než ve skutcích, si dobře poradil Jan Maria Hájek. Jako mlsný kocour kolem Conception kroužil i samolibý bankéř Don Iñigo Gomez, jemuž se snažil komickou nadsázkou obtloustlého těžkopádného seladona dodat Kornél Mikecz. Tenorista Vít Šantora se s přehledem zhostil role podváděného hodináře, který sice manželčiny zálety neodhalí, ale z takové kumulace mužů předstírajících v jeho krámků zájem o hodiny udělá pro sebe pohotově dobrý obchod. Praktická Conception nakonec vezme s gustem za vděk mladým mezkařem – ten toho sice mnoho nenamluví a není ani bohatý, ale dojde jí, že jeho mužná síla se dozajista projeví i jinak než stěhováním nebývale těžkých hodin, do kterých pohotově ukryla své milence. Roli mezkaře Ramira, který se náhodně připlétl do cizích příběhů a vyšel z nich jako jediný vítěz, si s gustem užíval Mickaël Guedj. Byly zřejmé i jeho zkušenosti s kabaretem a pomohla mu také rodná francouzština.

Nebyl by to Maurice Ravel, aby ve Španělské hodině neuplatnil své mistrovství instrumentace, v níž přiznává své okouzlení španělským koloritem a rytmem i obdiv k Debussyemu Komorní orchestr Collegium Sitivnum ve výrazně redukovaném obsazení pro smyčcový kvintet, dvojici fléten, hoboju a bicí tento půvab Ravelovy partitury v úpravě Jorise Barcaroliho mohl jen naznačit, ale pod taktovkou Sébastiena Bagnouda byl pro sólisty spolehlivým partnerem a dodal inscenaci prostřednictvím hudby žádoucí odlehčenost a vtip.

Nezisková organizace Opera studio Praha se uvedla v roce 2017 inscenací Anne, beze strachu hledět na nebe, v níž byla monoopera Deník Anny Frankové Grigorije Frida spojená do jednoho večera s jazzovým baletem Bohuslava Martinů Kuchyňská revue. Ve výročním roce české státnosti na sebe Opera studio Praha strhlo pozornost hravou inscenací opery Lukáše Sommera Časoplet s vtipnou koláží ze střípků i střepeň české historie. V beznaděži covidových restrikcí tahle parta mladých hledala způsob, jak zprostředkovat svou produkci a zároveň alespoň částečně nahradit vzájemné setkávání. Na nápadu propojit koncert s videohrou se podíleli IT inženýři z Confer-O-Maticu a studenti ČVUT a vzniklo virtuální divadlo DramMatic, které se vizuálně podobalo Rudolfinu s Dvořákovou síní, zatímco zněl živě přenášený koncert z Betlémské kaple. Opera studio Praha pořádá také Viniční podvečery, festival v zahradách Viničního domku na Praze 12 s koncerty napříč žánry tak, aby si každý našel své.

Opera studio Praha má další cíl: poskytovat příležitost začínajícím divadelním umělcům různých oborů – pěvcům, dirigentům, instrumentalistům, scénografům. Podle Anity Jirovské, Sébastiena Bagnouda a mima Vojtěcha Svobody, vůdčí trojice, která za tímto projektem stojí, umělci v projektech tohoto uskupení získávají možnost prezentace na veřejnosti a tím i příležitost v divadlech, protože jiná cesta pro mladé zpěváky v dnešní době "stars" podle názoru této trojice bohužel prakticky neexistuje.

I když inscenace Španělské hodinky nebyla v porovnání s předchozími inscenacemi Opery studia Praha tak přesvědčivá, je dobře, že festival Opera 2022 se znalostí domácí operní scény zahrnuje do svého programu i soubory mimo síť "kamenných" divadel – včetně následných besed, které rozkrývají stav a neduhy naší operní krajiny. Ta, která následovala po Španělské hodině, poukázala na problémy mladých pěvců prorazit v dnešním systému, kdy sólistické ansámblы v divadlech doplňuje jeden, "rotující" po všech divadlech. Dřívější model postupu z menších mimopražských divadel do pražské mekky, "zlaté kapličky", dnes nefunguje. Inspirativní rámec této debatě tvořil dnes zchátralý víceúčelový sál Švehlovy koleje, zbudované v letech 1923–25 i z darů a výtěžků z loterie jako součást společenského a kulturního vzepětí první republiky. A shodou okolností měla tři dny před festivalovým představením Španělské hodinky v Ostravě premiéru Ravelova opera Dítě a kouzla, v níž Národní divadlo moravskoslezské s Fakultou umění Ostravské univerzity jeden z možných modelů podpory mladých umělců ze strany divadel formou operního studia uskutečňují – jako jediní u nás.

Všechny tyto souvislosti tvořily rámec tázání, proč se pražské Národní divadlo k provozování takového studia zatím staví odmítavě. Tím spíš, že právě Opera studio Praha, které žije pouze z podpory grantů a bez zázemí budovy (například zkoušky na Španělskou hodinku složitě přemísťovalo mezi prostory metodistické církve a školek), takovou iniciativu už pět let naší první scéně nabízí.

Maurice Ravel: Španělská hodinka

Úprava Joris Barcaroli.

Dirigent Sébastien Bagnoud, režie Eliška Mervartová, scéna a kostýmy Zita Miklošová, světla a projekce Martin Krupa.

Osoby a obsazení : Conception – Anita Jirovská, Torquemada – Vít Šantora, Gonzalve – Jan Maria Hájek, Ramiro – Mickaël Guedj, Don

Iñigo Gomez – Kornél Mikecz.

Orchestr Collegium Sittivnum.

Festival Opera 2022, Venuše ve Švehlovce, 13. února 2022.

Ačkoli se ani jedna ze dvou Ravelových oper u nás neobjevuje často, v průběhu jediného únorového týdne zazněly obě, a to v provedení operních studií. Zdůraznily tak téma smyslu této formy pro další vzdělávání pěvců.

Ostravská kouzla se zlobivým dítětem

Španělská hodinka ve Švehlovce

Ostravská kouzla se zlobivým dítětem

V ostravském **Divadle "12"** měla premiéru nová inscenace pohádkové opery Maurice Ravela Dítě a kouzla – v hudebním nastudování Paola Gatta a v režii Juraje Čiernika

Uvádění oper pro děti patří k mimořádně náročným disciplínám. Obtíž začíná už výběrem vhodného titulu – vždyť opery, které se jako takzvané dětské nabízejí, pro takové publikum úplně vhodné nejsou. Tím spíš, že třeba Dvořákova Rusalka nebo Janáčkovy Příhody lišky Bystroušky jsou v poslední době uváděny v režii, jimž dokonce předchází upozornění, že nejsou vhodné pro děti.

Tyto pochybnosti u opery Dítě a kouzla jako titulu vhodného pro děti ale nejsou třeba. Francouzský skladatel Maurice Ravel (1875–1937) a libretistka Sidonie-Gabrielle Colette (1873–1954) jí věnovali dětem a jejich rodičům. Premiéru měla v roce 1925 v Monte Carlu. Stručná, zhruba tři čtvrtě hodinová lyrická fantazie pro děti i dospělé vychází z jednoduchého příběhu: křeslo, hodiny, konvice, početní sešit, krb s ohněm, kočka nebo pohádková princezna, strom, veverka, žába či slavík se vzbouří proti vzteklému klukovi, který jim ubližuje. Teprve když chlapec ošetří zraněnou veverku, objeví se naděje, že i takový uličník dokáže projevit lítost a empatii s druhými. Ravel v duchu dobové hudební estetiky v opeře propojil různé styly od impresionismu přes jazzové prvky po taneční hudbu s foxtrotem, ragtimem, polkou i valčíkem, vynalézavě uplatnil zvukomalbu.

Na rozdíl od jeho nejslavnějšího díla Bolero se opera Dítě a kouzla objevuje zřídka v tanečním ztvárnění jako baletní inscenace. V **operní** podobě je ta **ostravská** teprve čtvrtá u nás. Jejím handicapem je absence orchestru, byť právě Ravel je takovým mistrem orchestrálních barev. V **Divadle "12"** však není místo ani pro komorní orchestr. Dvojice klavíristů, Michal Bárta a Martin Pančocha, kteří hráli instrumentální součást opery na čtyřruční klavír, občas s tamburínou nebo fujarou, se ovšem zhostila této alternativy v hudebním nastudování Paola Gatta výborně.

Obtížné je vyřešit obsazení hlavní role Dítěte, kterému Ravel svěřil nesnadný mezzosopránový part. Při nastudování v Českých Budějovicích před šesti lety si s tím poradili šalamounsky – ke zpívající dospělé sólistce přidali dětský herecký dubl věrohodného dnešního rošťáka. V Ostravě zvolili jiné řešení. Představitelka Dítěte, vysokoškolská studentka Karolína Levková, ponoukla na začátku diváky ke kouzlení – i s fantazií, abychom v ní, ve velké holce, viděli malého kluka. A fungovalo to i díky tomu, jak bez zbytečného přehánění takového lumpa sehrála a s dobrou srozumitelností i zazpívala (v českém překladu Jana Štycha). A stejně tak ostatní pojali s humorem své neobvyklé role ožívajících předmětů a zvířat, které režisér Juraj Čiernik na scéně za přispění vtipných kostýmů Davida Baziky vystihl se srozumitelným vyjádřením příběhu. Eva Dřízgová-Jirušová byla nemotornou Pohovkou, která odmítá, aby po ní kluk skákal v botách, strašidelným Netopyřem nebo dojemnou Pastýřkou. Jako postava Ohně si s plamínky koloratur poradila Natálie Podškubková, Princezně z klukem roztrhané knížky dodala půvab Klára Hlúšková. A báječným smyslem pro humor se blýskl Václav Morys jako Konvice, Aritmetika nebo Žabák.

Pro operní sólisty přítom není vůbec jednoduché hrát v prostoru, kde i poslední řada diváků je od jeviště blíž než první řada v divadle s orchestřištěm. Dvanáctka je vedle **divadla Antonína Dvořáka** a **Divadla Jiřího Myrona** docela nový prostor **Národního divadla moravskoslezského**. Byla otevřena v září 2018 k výročí sté sezony **NDM** po rekonstrukci areálu budov **Divadla Jiřího Myrona**. Název tomuto divadlu dalo orientační číslo ulice, kde sídlí – na třídě Čs. legií 12. Je to prostor opravdu velmi komorní – pro šedesát diváků, s malým hledištěm, bez orchestřiště. Pro operu je sice neobvyklý, ale skvělý právě pro neobvyklé inscenace.

Takovou byla hned v roce 2019 Čtyřnotová opera Toma Johnsona pro pět sólistů a klavír, která si vystačí opravdu s pouhými čtyřmi tóny a je jakousi parodií na operu a divadelní poměry.

Čtyřnotová opera nejenže odstartovala vedle festivalu NODO / New **Opera Days Ostrava** další alternativní **operní** linii **ostravského divadla**, ale také **Operní** akademii, spolupráci **Národního divadla moravskoslezského** s Fakultou umění **Ostravské** univerzity.

Operní studia při operních domech jsou dnes běžná praxe, nejznámější jsou ta při Bavorské státní opeře nebo Metropolitní opeře, nedávno se přidala i Vídeňská státní opera. Jejich prostřednictvím poskytují divadla prozíravě začínajícím sólistům příležitost, aby ve spojení přímo s divadelní praxí rozvíjeli své talenty – nejen v samostatných inscenacích, které jsou připravovány v rámci studia, ale také ve "velkých" standardních inscenacích, do kterých bývají obsazováni. Dostat se do takového studia není vůbec snadné, v poslední době jimi prošla i řada našich sólistů, třeba Petr Nekoranec a Boris Prýgl, a takovou praxi a bezprostřední kontakt se zkušenějšími kolegy si velmi chválí. Oprávněně. Jistě – škola je základ, sólisté se mohou účastnit mistrovských kurzů, které pořádají významní sólisté a pedagogové, ovšem v tak tvrdém a nesmlouvavém byznysu, jakým je dnes opera, s obrovskou mezinárodní konkurencí, jsou právě takové zkušenosti, trénink a navazování kontaktů v operních studiích pro další kariéru důležité.

Národní divadlo moravskoslezské je u nás jediné, které koncepčně a s dlouhodobou vizí spolupracuje s uměleckou vysokou školou způsobem, kdy se studenti podílejí v plně profesionálních podmínkách na repertoárové inscenaci divadla. Skvělé je, že často v alternacích se svými kolegy z **ostravské opery**. Kromě Johnsonovy Čtyřnotové opery byla takto nastudována i Salieriho Škola žárlivých (**Divadlo Antonína Dvořáka**, 2020). Velké uznání za právě takový koncept Operního studia zasluží především Eva Dřízgová-Jirušová, vedoucí katedry sólového zpěvu Fakulty umění Ostravské univerzity, mnohaletá vynikající "prvooborová" sólistická opora **ostravské opery** v širokém repertoáru lyrického a mladodramatického sopránu a držitelka dvou cen Thálie – za Mimi a Melisandu. Právě ona má díky své dlouhé špičkové kariéře co předávat.

Další národní divadla, pražské a brněnské, operní studia nemají. Spolupráci s pražskou Hudební fakultou Akademie múzických umění občas navazuje plzeňská opera obsazováním studentů do některých svých inscenací. Zejména pro studenty zpěvu HAMU je taková praxe užitečná, ba nutná, protože HAMU, na rozdíl od brněnské Janáčkovy akademie múzických umění, nemá svůj divadelní prostor, takže zpěváci získávají divadelní zkušenosti v rámci školy poskrovnu. Situace JAMU je výrazně lepší, protože její součástí je Divadlo na Orlí. Sice v menším prostoru, ale velmi dobře vybaveném jevištní technikou a orchestřištěm, zde mohou "trénovat" nejen studenti zpěvu a hry na nástroje, dirigování, režie, scénografie, ale i produkce a managementu. A jejich inscenace bývají

dramaturgicky i scénicky zajímavé, z poslední doby můžeme zmínit třeba Brittenovo Alberta Herringa a Cimarosovo Tajné manželství . Na březem chystají Poulencovy Dialogy karmelitek . Občas dostanou příležitost k uvedení oper i studenti skladby. Otázka, zda se pražské Národní divadlo ujme operního studia, se stala předmětem diskuse po představení Ravelovy Španělské hodinky , kterou se Opera studio Praha prezentovalo na festivalu Opera 2022 (viz následující recenze).

Maurice Ravel: Dítě a kouzla

Český překlad Jan Štych st.

Hudební nastudování Paolo Gatto, klavírní doprovod Michal Bárta a Martin Pančocha, režie Juraj Čiernik, scéna a kostýmy David Bazika, dramaturgie Juraj Bajús

Osoby a obsazení : Dítě – Lenka Kurková / Karolína Levková / Isabela Ufrlová, Máma – Anna Nitrová / Veronika Andrašková / Gabriela Vávrová, Pohovka – Eva Dřízgová-Jirušová / Aneta Schwarzová, Čínský šálek – Anna Nitrová / Tetiana Hryha / Lucie Hubená / Barbora Úlehlová, Oheň – Ivana Migová / Natálie Podškubková , Princezna – Klára Hlůšková / Patrícia Smoláková, Kočka – Barbora Dudková / Sára Marie Skopalová , Vážka – Anna Nitrová / Veronika Andrašková / Gabriela Vávrová, Slavík – Ivana Migová / Natálie Podškubková , Netopýr – Eva Dřízgová-Jirušová / Aneta Schwarzová, Sova – Eva Dřízgová-Jirušová / Tetiana Hryha/ Lucie Hubená / Barbora Úlehlová, Veverka – Anna Nitrová / Klára Kašparová / Alexandra Patakýová, Pastýřka – Eva Dřízgová-Jirušová / Barbora Dudková / Sára Marie Skopalová, Pastýř – Václav Morys / Miroslav Luňák / Aleš Pirnos, Křeslo – Pavel Divín / Matěj Juchelka, Hodiny – Ihor Maryshkin / Daniel Poledňák, Konvice – Václav Morys / Aleš Pirnos, Aritmetika – Václav Morys / Aleš Pirnos, Kocour – Ihor Maryshkin / Daniel Poledňák, Strom – Pavel Divín / Matěj Juchelka, Žabák – Václav Morys / Miroslav Luňák / Aleš Pirnos.

Obsazení premiéry zvládně tučně.

Inscenace je realizována v rámci **Operní akademie Ostrava**, společného projektu **opery Národního divadla moravskoslezského** a **Fakulty umění Ostravské** univerzity.

Divadlo "12", premiéra 10. února 2022.

Španělská hodinka

ve Švehlovce

Patnáctý ročník festivalu Opera 2022 pokračoval 13. února další inscenací "alternativního" operního uskupení – v multifunkčním sále Venuše ve Švehlovce se představilo Opera studio Praha s jednoaktovou komickou operou Maurice Ravela Španělská hodinka . Původně měla v rámci večera se souhrnným názvem Mistrovská partie zaznít i opera Jaroslava Krčka Šaty, které svět neviděl , ale kvůli onemocnění v souboru zůstalo pouze u Ravela. Večer byl zakončený debatou s inscenátory o tvrdé realitě existence uplatňování absolventů zpěvu v našich divadlech.

V díle Maurice Ravela jsou jasně patrné jeho španělské kořeny (po matce) a v jednoaktové hudební komedii Španělská hodinka (1907, premiéra 1911 Paříž) se vtupně snoubí s jeho zálibou v hodinových strojích i s atmosférou mísení uměleckých stylů, které se uplatňovaly počátkem dvacátého století v "multikulturní" Paříži. Španělská hodinka je erotická anekdota, kde iberijské rytmy a mechanika hracích strojů a hodin jsou Ravelem filtrovány přes půdorys italské opery buffa a jejího důrazu na řeč – zde na libreto spisovatele France Nohaina.

U nás Španělskou hodinku uvedla v roce 1962 ústecká opera v kombinaci s Manželskými kontrapunkty Jiřího Pauera, ve spojení s Orffovou Chytračkou zazněla v roce 1966 v Ostravě, spolu s Pucciniho Gianni Schicchi v roce 1971 v Olomouci a v roce 1979 v Brně, s Poulencovým Lidským hlasem ji v roce 1972 zkombinovali v pražském Národním divadle a naposledy se hrála v roce 2008 v Plzni s Pucciniho Sestrou Angelikou

Situační komedii Španělská hodinka Ravel zhudebnil s vtípem, který není žádnou prvoplánovou taškařicí – v hudebním vyjádření je intelektuálně ironický a operu buffa paroduje s francouzskou jemností. Lechtivě sexuální zápletka v hodinářském krámku přebírá něco z komplikovanosti hodinových strojů a mění se v rafinovanou erotiku. Závěrečné ponaučení je převzato z Boccaccia – mezi více nápadníky uspěje ten, kdo je ve správnou chvíli na správném místě.

Děj Španělské hodinky je sice situován do Toleda osmnáctého století, ale podobné příběhy podváděných manželů, různě zdatných milenců a čiperných vynalézavých manželek se jistě odehrávaly a budou odehrávat napříč staletími. V inscenaci Opery Studia Praha však ze spleti stěhování hodin i milenců prostřednictvím ostře profilovaných postav mladá režisérka Eliška Mervartová s výtvarnicí scény a kostýmů Zitou Miklošovou nevykřesaly víc než konzervativní popisnou divadelní ilustraci situací s použitím stínohry. A je otázka, zda v případě této erotické anekdoty bylo uvádění ve francouzském originále, byť s českými titulky, optimálním řešením – nejen pro publikum, ale i pro interprety. Tím spíš, že záměrem Opery studia Praha je získat svými inscenacemi i diváky, kteří dosud k opeře vztah nenašli.

Maurice Ravel: Španělská hodinka (zdroj Festival Opera 2022) Maurice Ravel: Španělská hodinka (zdroj Festival Opera 2022)

Maurice Ravel: Španělská hodinka (zdroj Festival Opera 2022)

Maurice Ravel: Dítě a kouzla – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář) Maurice Ravel: Dítě a kouzla – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Maurice Ravel: Dítě a kouzla – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Maurice Ravel: Dítě a kouzla – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář) Maurice Ravel: Dítě a kouzla – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Maurice Ravel: Španělská hodinka (zdroj Festival Opera 2022)

URL | <https://operaplus.cz/operni-panorama-heleny-havlikove-355-dvakrat-ravel-v-opernich-studiich-dite-a-kouzla-v-ostravskem-spanelska-hodinka-v-prazskem/?pa=3>

« zpět na začátek

